

Suvestinė redakcija nuo 2004-04-30 iki 2007-08-31

Įsakymas paskelbtas: Žin. 2004, Nr. [7-154](#), i. k. 1032250ISAK000V-758

LIETUVOS RESPUBLIKOS SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRO

Į S A K Y M A S

**DĖL LIETUVOS HIGIENOS NORMOS HN 28:2003 „NATŪRALAUS MINERALINIO
VANDENS IR ŠALTINIO VANDENS NAUDOJIMO IR PATEIKIMO Į RINKĄ
REIKALAVIMAI“ PATVIRTINIMO**

2003 m. gruodžio 23 d. Nr. V-758
Vilnius

Įgyvendindamas Teisės derinimo priemonių 2003 metų plano, patvirtinto Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. kovo 5 d. nutarimu Nr. 292 „Dėl Lietuvos Respublikos pasirengimo narystei Europos Sąjungoje programos (Nacionalinė *acquis* priėmimo programa) teisės derinimo priemonių ir *acquis* įgyvendinimo priemonių 2003 metų planų patvirtinimo“ (Žin., 2003, Nr. [25-1019](#), Nr. [98-4397](#)), 3.1.6-T49 priemonę:

1. T v i r t i n u Lietuvos higienos normą HN 28:2003 „Natūralaus mineralinio vandens ir šaltinio vandens naudojimo ir pateikimo į rinką reikalavimai“ (pridedama).
2. N u s t a t a u, kad Lietuvos higienos norma HN 28:2003 „Natūralaus mineralinio vandens ir šaltinio vandens naudojimo ir pateikimo į rinką reikalavimai“ įsigalioja 2004 m. balandžio 1 d.
3. P r i p a ž i s t u netekusiu galios nuo 2004 m. balandžio 1 d. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2001 m. gruodžio 21 d. įsakymą Nr. 664 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 28:2001 „Natūralus mineralinis vanduo, šaltinio vanduo ir mineralizuotas geriamasis vanduo. Kokybės reikalavimai ir programinė priežiūra“ patvirtinimo“ (Žin., 2002, Nr. [5-198](#)).
4. P a v e d u ministerijos sekretoriui Eduardui Bartkevičiui įsakymo vykdymo kontrolę.

SVEIKATOS APSAUGOS MINISTRAS

JUOZAS OLEKAS

PATVIRTINTA

Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos
ministro

2003 m. gruodžio 23 d. įsakymu Nr. V-758

**LIETUVOS HIGIENOS NORMA HN 28: 2003 „NATŪRALAUS MINERALINIO
VANDENS IR ŠALTINIO VANDENS NAUDOJIMO IR PATEIKIMO Į RINKĄ
REIKALAVIMAI“**

Europos Sąjungos teisės aktai, kurių nuostatos perkeltos į šią higienos normą 1980 m. liepos 15 d. Tarybos direktyva 80/777/EEB dėl valstybių narių įstatymų, susijusių su natūralaus mineralinio vandens naudojimu ir prekyba, suderinimo.

2003 m. gegužės 16 d. Komisijos direktyva 2003/40/EB, nustatanti natūralaus mineralinio vandens sudedamųjų dalių sąrašą, koncentracijų ribines vertes bei ženklinimo reikalavimus, ozonu prisodrinto oro naudojimo natūraliam mineraliniam vandeniui bei šaltinio vandeniui paruošti sąlygas.

I. TAIKYMO SRITIS

1. Ši higienos norma taikoma vandeniui:

1.1. gaunamam iš Lietuvos Respublikos ar kitos valstybės Europos Sąjungos narės žemės gelmių ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos įgaliotos įstaigos ar kitos valstybės Europos Sąjungos narės atsakingos institucijos pripažintam natūraliu mineraliniu vandeniu pagal šios higienos normos 1 priedo 1-5 punktų nuostatas;

1.2. gaunamam iš valstybių ne Europos Sąjungos narių (toliau – trečiosios valstybės) žemės gelmių bei importuojamam į Lietuvą ar kitą valstybę Europos Sąjungos narę ir Lietuvos Respublikos kompetentingos įstaigos ar kitos valstybės Europos Sąjungos narės atsakingos institucijos pripažintam natūraliu mineraliniu vandeniu. Toks vanduo gali būti pripažintas, jeigu vandens gavybos šalies atsakinga institucija patvirtina, kad tas vanduo atitinka šios higienos normos 1 priedo 1–5 punktų nuostatas ir kad yra atliekami reguliarius patikrinimai, kaip taikomos šios higienos normos 2 priedo 2 punkto nuostatos. Vandens gavybos šalies atsakingos institucijos išduotas patvirtinimas galioja ne ilgiau kaip penkerius metus. Nebūtina iš naujo atlikti pripažinimo procedūros, jeigu minėtas patvirtinimas atnaujinamas iki nustatyto penkerių metų laikotarpio pabaigos.

Punkto pakeitimai:

Nr. [V-247](#), 2004-04-21, *Žin.*, 2004, Nr. 65-2295 (2004-04-29), i. k. 1042250ISAK000V-247

2. Ši higienos norma taip pat taikoma šaltinio vandeniui.

3. Ši higienos norma netaikoma:

3.1. vandeniui, kuris pagal Europos Sąjungos teisės aktų nuostatas yra medicinos produktas;

3.2. natūraliam mineraliniam vandeniui, kuris jo gavybos vietoje vartojamas gydymui terminėse ar hidromineralinėse gydyklose;

3.3. natūraliam mineraliniam vandeniui, kurį numatoma eksportuoti į trečiąsias valstybes.

4. Natūralaus mineralinio vandens pripažinimo Lietuvos Respublikoje bei paskelbimo apie pripažinimą sąlygas ir tvarką reglamentuoja Lietuvos Respublikos teisės aktai [7.2, 7.3].

5. Kompetentinga įstaiga nustatyta tvarka praneša Europos Komisijai apie visus atvejus, kai natūralus mineralinis vanduo buvo pripažintas Lietuvos Respublikoje arba kai buvo atsisakyta jį pripažinti pagal šios higienos normos 1 punkto nuostatas [7.2]. Valstybėse Europos Sąjungos narėse pripažinto natūralaus mineralinio vandens sąrašas skelbiamas žurnale *Official Journal of the European Communities*.

6. Nepažeidžiant šios higienos normos 19 ir 20 punktuose nustatytų datų, nuo 2004 m. liepos 1 d. draudžiama prekiauti natūraliu mineraliniu vandeniu ir šaltinio vandeniu, neatitinkančiu šios

higienos normos reikalavimų. Tačiau iki 2004 m. liepos 1 d. išfasuoti ir paženklinėti produktai gali būti parduodami, kol baigsis jų atsargos.

II. NUORODOS

7. Teisės aktai, į kuriuos šioje higienos normoje pateiktos nuorodos

7.1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. vasario 11 d. nutarimas Nr. 198 „Dėl leidimų naudoti naudingųjų iškasenų (išskyrus angliavandenilius), požeminio pramoninio bei mineralinio vandens išteklius ir žemės gelmių ertmės išdavimo tvarkos patvirtinimo“ (Žin., 2002, Nr. [16-607](#)).

7.2. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2001 m. gegužės 1 d. įsakymas Nr. 276 „Dėl mineralinio vandens kokybės nustatymo komisijos prie Sveikatos apsaugos ministerijos sudėties ir jos nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2001, Nr. [39-1374](#)).

7.3. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2000 m. lapkričio 30 d. įsakymas Nr. 697 „Dėl natūralaus mineralinio vandens oficialiojo pripažinimo Lietuvos Respublikoje nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 2000, Nr. [105-3331](#)).

7.4. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. liepos 23 d. įsakymas Nr. V-455 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 24:2003 „Geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimai“ patvirtinimo“ (Žin., 2003, Nr. [79-3606](#)).

7.5. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. balandžio 8 d. įsakymas Nr. V-201 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 44:2003 „Vandenviečių sanitarinių apsaugos zonų nustatymas ir priežiūra“ patvirtinimo“ (Žin., 2003, Nr. [42-1957](#)).

7.6. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. liepos 1 d. įsakymas Nr. V-392 „Dėl Lietuvos higienos normos HN 15:2003 „Maisto higiena“ patvirtinimo“ (Žin. 2003, Nr. 70-3205).

7.7. Lietuvos geologijos tarnybos prie Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos direktoriaus 2003 m. spalio 24 d. įsakymas Nr. 1-59 „Dėl ūkio subjektų požeminio vandens monitoringo vykdymo tvarkos patvirtinimo“ (Žin., 2003, Nr. [101-4578](#)).

III. SĄVOKOS IR JŲ APIBRĖŽIMAI

8. Šioje higienos normoje vartojamos sąvokos ir jų apibrėžimai

8.1. **natūralus mineralinis vanduo** – šios higienos normos 1 priedo 1–5 punktuose apibrėžtas vanduo.

8.2. **šaltinio vanduo** – žmonėms vartoti skirtas gamtinis vanduo, išfasuotas gavybos vietoje, kuris:

8.2.1. atitinka šios higienos normos 2 priedo 2 ir 3 punktuose nustatytus gavybos reikalavimus, visada taikomus šaltinio vandeniui;

8.2.2. atitinka šios higienos normos V skyriuje nustatytus mikrobiologijos reikalavimus;

8.2.3. atitinka šios higienos normos 26.3–26.5 bei 27–29 punktuose nustatytus ženklinimo reikalavimus;

8.2.4. buvo paruoštas šios higienos normos IV skyriuje nurodytais paruošimo būdais. Kiti šaltinio vandens paruošimo būdai leidžiami laikantis Europos Komisijos nustatytos tvarkos;

8.2.5. atitinka geriamojo vandens saugos ir kokybės reikalavimus [7.4].

8.3. **natūralaus mineralinio vandens, šaltinio vandens šaltinis (vandenvietė)** – požeminio vandens telkinio dalis, kurioje sutelkti požeminio vandens kapažo, pakėlimo ir perdavimo paruošimui įrenginiai bei išgaunamas natūralus mineralinis vanduo;

8.4. **natūralaus mineralinio vandens, šaltinio vandens gavyba** – požeminio vandens surinkimas iš vienos ar kelių natūralių versmių ar iš vandeningojo sluoksnio specialiais įrenginiais – kapažais, pakėlimas ir perdavimas paruošimui;

8.5. **natūralaus mineralinio vandens, šaltinio vandens naudojimas** – vandens gavyba, paruošimas ir fasavimas, turint tikslą fasuotą vandenį pateikti į rinką;

8.6. **kompetentinga įstaiga** – Respublikinis mitybos centras;

8.7. **maisto kontrolės institucija** – Lietuvos Respublikos valstybinė maisto ir veterinarijos tarnyba;

8.8. **pateikimas į rinką** – natūralaus mineralinio vandens, šaltinio vandens laikymas iki jį parduodant, įskaitant siūlymą parduoti arba kurį nors kitą jo perdavimo būdą nemokamai ar už pinigus, natūralaus mineralinio vandens, šaltinio vandens pardavimas, paskirstymas bei kitos jo perdavimo formos.

IV. VANDENS GAVYBA IR PARUOŠIMAS

9. Naudoti natūralaus mineralinio vandens šaltinius ir fasuoti vandenį galima tik vadovaujantis šios higienos normos 2 priede pateiktomis nuostatomis.

10. Natūralus mineralinis vanduo toks, koks jis yra šaltinyje, turi būti ruošiamas šiais būdais:

10.1. pašalinant iš vandens nepatvarius elementus, pvz., geležies ir sieros junginius, juos filtruojant arba dekantuojant, prieš tai, jeigu reikia, vėdinant vandenį deguonimi, jeigu toks paruošimas nepakeičia vandens pagrindinių sudedamųjų dalių kompozicijos, kuri vandeniui suteikia būdingų savybių;

10.2. iš tam tikrų natūralaus mineralinio vandens rūšių pašalinant geležies, mangano ir sieros junginius bei arseną, vandenį vėdinant ozonu sodrintu oru, jeigu:

10.2.1. toks paruošimas nepakeičia vandens fizikocheminės pagrindinių sudedamųjų dalių kompozicijos, kuri vandeniui suteikia jam būdingų savybių;

10.2.2. toks paruošimas atitinka Europos Komisijos įsteigto Maisto produktų mokslinio komiteto apibrėžtas ozonu sodrinto oro naudojimo sąlygas;

10.2.3. numatomą natūralaus mineralinio vandens paruošimo būdą pareiškėjas deklaruoti savo paraiškoje požeminį vandenį pripažinti natūraliu mineraliniu vandeniu [7.3], kad tokį paruošimą būtų galima pateisinti vandens sudėtyje esančiais geležimi, manganu, sieros junginiais bei arsenu;

10.2.4. apie tokį natūralaus mineralinio vandens paruošimo būdą vandens gamintojas, prieš pradėdamas natūralų mineralinį vandenį ruošti ir teikti į rinką, pranešė maisto kontrolės institucijai, o maisto kontrolės institucija kontroliuoja vandens paruošimo procesą;

10.2.5. gamintojas ėmėsi visų reikiamų priemonių vandens paruošimo veiksmingumui ir vandens saugai užtikrinti bei sudarė visas sąlygas maisto kontrolės institucijai atlikti savo funkcijas;

10.2.6. natūralaus mineralinio vandens mikrobiniai rodikliai jau iki vandens paruošimo etapo atitinka šios higienos normos 14–16 punktų reikalavimus;

10.2.7. paruošimo metu nesusidaro paruošimo likučių, kurių koncentracijų vertės didesnės, negu nustatytos šios higienos normos 5 priede, arba kitokių paruošimo likučių, kurie gali kelti riziką visuomenės sveikatai;

10.3. pašalinant iš vandens kitas, 10.1 ir 10.2 punktuose nenurodytas, nepageidaujamas sudedamąsias dalis, jeigu toks paruošimas nepakeičia vandens pagrindinių sudedamųjų dalių kompozicijos, kuri vandeniui suteikia būdingų savybių, ir jeigu:

10.3.1. toks paruošimas atitinka Europos Komisijos įsteigto Maisto produktų mokslinio komiteto apibrėžtas paruošimo būdo naudojimo sąlygas;

10.3.2. apie tokį paruošimą iš anksto informuota maisto kontrolės institucija jį kontroliuoja;

10.4. fizikiniais metodais visiškai arba iš dalies pašalinant laisvąjį anglies dvideginį.

11. Natūralus mineralinis vanduo toks, koks jis yra šaltinyje, neturi būti papildomas kitomis medžiagomis, išskyrus vandens prisotinimą arba pakartotinį prisotinimą anglies dvideginio šios higienos normos 1 priedo III skyriuje nustatytais sąlygomis.

12. Griežtai draudžiama bet kokiomis priemonėmis dezinfekuoti ir papildyti vandenį bakteriostazinėmis medžiagomis ar kitaip ruošti, jeigu dėl to natūraliame mineraliniame vandenyje gali pasikeisti kolonijas sudarančių vienetų skaičius.

13. Šios higienos normos 10 punkto nuostatos nedraudžia naudoti natūralų mineralinį ir šaltinio vandenį nealkoholinių gėrimų gamyboje.

V. MIKROBIOLOGIJOS REIKALAVIMAI IR JUSLINIAI POŽYMIAI

14. Kolonijas sudarančių vienetų skaičius natūraliame mineraliniame vandenyje jo gavybos vietoje turi atitikti įprastą to vandens kolonijas sudarančių vienetų skaičių ir būti svarus įrodymas, kad vandens gavybos šaltinis yra tinkamai apsaugotas nuo bet kokio užteršimo. Kolonijas sudarančių vienetų skaičius turi būti nustatomas šios higienos normos 1 priedo 8.1.3 punkte apibrėžtomis sąlygomis.

15. 1 ml šviežiai išfasuoto natūralaus mineralinio vandens neturi būti daugiau kaip 100 kolonijas sudarančių vienetų, natūralaus mineralinio vandens pasėlį (toliau – pasėlį) palaikius agare arba agaro želatinos mišinyje 72 val. termostate 20–22 °C temperatūroje ir ne daugiau kaip 20 kolonijas sudarančių vienetų, pasėlį agaro terpėje palaikius 24 val. termostate 37 °C temperatūroje. Kolonijas sudarančių vienetų skaičius nustatomas per 12 val. po išfasavimo, laikant vandenį 4 ± 1 °C temperatūroje.

Natūralaus mineralinio vandens gavybos vietoje kolonijas sudarančių vienetų skaičius paprastai neturėtų būti daugiau kaip 20 viename mililitre, pasėlį palaikius 72 val. termostate 20–22 °C temperatūroje, ir ne daugiau kaip 5 viename mililitre, pasėlį palaikius 24 val. termostate 37 °C temperatūroje (šie skaičiai laikytini orientacinėmis, o ne ribinėmis vertėmis).

Nepažeidžiant šiame punkte nustatytų kolonijas sudarančių vienetų skaičiaus ribinių ir orientacinių verčių ir atsižvelgiant į tai, kad Lietuvos standartizacijos departamentas kaip Lietuvos standartą yra perėmęs Europos standartą, kolonijas sudarančių vienetų skaičius natūraliame mineraliniame vandenyje turi būti nustatomas pagal šios higienos normos 40.6 punkto reikalavimus.

16. Natūralaus mineralinio vandens gavybos vietoje ir pateikiamame į rinką natūraliame mineraliniame vandenyje neturi būti:

16.1. parazitų ir patogeninių mikroorganizmų;

16.2. žarninių lazdelių (*Escherichia coli*) ir kitų koliforminių bakterijų bei žarninių enterokokų bet kuriame 250 ml mėginyje;

16.3. sulfitus redukuojančių sporinių anaerobų (klostridijų) bet kuriame 50 ml mėginyje;

16.4. žaliamelių pseudomonų (*Pseudomonas aeruginosa*) bet kuriame 250 ml mėginyje.

17. Nepažeidžiant šios higienos normos 14–16 punktuose pateiktų nuostatų ir natūralaus mineralinio vandens naudojimo sąlygų, išdėstytų šios higienos normos 2 priede, pateikiamame į rinką natūraliame mineraliniame vandenyje kolonijas sudarančių vienetų skaičius gali būti tik toks, kuris galėjo normaliai padidėti, palyginti su bakterijų skaičiumi, buvusiu vandenyje jo gavybos vietoje.

18. Natūraliame mineraliniame vandenyje neturi būti jokių juslinių požymių defektų.

VI. SUDEDAMŲJŲ DALIŲ KONCENTRACIJŲ RIBINĖS VERTĖS IR JŲ TAIKYMAS

19. Šios higienos normos 4 priede nurodytų natūralaus mineralinio vandens sudedamųjų dalių koncentracijos to vandens fasavimo metu nuo 2006 m. sausio 1 d., o fluoro ir nikelio koncentracijos – nuo 2008 m. sausio 1 d. neturi būti didesnės už šiame priede nustatytas jų ribines vertes.

20. Nepažeidžiant šios higienos normos 19 punkto nuostatų, iš Lietuvos Respublikos, taip pat ir iš trečiųjų valstybių žemės gelmių gaunamam ir Lietuvos Respublikoje pripažintam natūraliam mineraliniam vandeniui šios higienos normos 4 priede nurodytų sudedamųjų dalių koncentracijų ribinės vertės to vandens fasavimo metu taikomos nuo šios higienos normos įsigaliojimo datos.

21. Šios higienos normos 4 priede nurodytos natūralaus mineralinio vandens sudedamosios dalys gali būti tik gamtinės kilmės, vandenyje jų negali atsirasti ar padaugėti dėl šaltinio užterštumo.

22. Iš Lietuvos Respublikos ir kitų valstybių Europos Sąjungos narių žemės gelmių gaunamam natūraliam mineraliniam vandeniui jo pripažinimo metu gali būti nustatomos mažesnės,

negu šios higienos normos 4 priede nustatytos ribinės nitrito ir nitrato koncentracijų vertės, jeigu tokias mažesnes rekomenduojamas vertes konkrečioje valstybėje Europos Sąjungos narėje nutarta taikyti visais be išimties pripažinimo atvejais.

23. Šios higienos normos 4 priede nurodytų sudedamųjų dalių koncentracijų natūraliame mineraliniame vandenyje vertėms oficialiai nustatyti turi būti taikomi šiame priede nustatyti reikalavimai analizių nustatymo metodams.

VII. FASAVIMAS, ŽENKLINIMAS IR PATEIKIMAS Į RINKĄ

24. Visos natūralaus mineralinio vandens fasavimui skirtos talpyklos turi būti uždaromos taip, kad būtų išvengta bet kokios vandens falsifikavimo ar užteršimo galimybės.

25. Natūralaus mineralinio vandens prekės aprašas yra „natūralus mineralinis vanduo“. Turinčio anglies dvideginio natūralaus mineralinio vandens (atsižvelgiant į šios higienos normos 1 priedo III skyriuje pateiktas nuostatas) prekės aprašas turi būti: „natūralus mineralinis vanduo, natūraliai prisotintas anglies dvideginio“, „natūralus mineralinis vanduo, prisotintas savo šaltinio anglies dvideginio“ arba „gazuotas natūralus mineralinis vanduo“.

Natūralaus mineralinio vandens, kuris buvo paruoštas vienu iš šios higienos normos 10.4 punkte minimų būdų, prekės aprašas papildomas atitinkamais įrašais: „anglies dvideginis pašalintas“ arba „dalis anglies dvideginio pašalinta“.

26. Natūralaus mineralinio vandens etiketėje taip pat turi būti pateikiama tokia privaloma informacija:

26.1. nurodoma natūralaus mineralinio vandens analitinė kompozicija, išvardijant vandens būdingąsias sudedamąsias dalis ir jų koncentracijų vertes;

26.2. jeigu natūraliame mineraliniame vandenyje fluorida koncentracija yra didesnė kaip 1,5 mg/l, etiketėje turi būti papildomai užrašoma: „Turi fluorida daugiau kaip 1,5 mg/l: netinkamas reguliariai vartoti kūdikiams ir vaikams iki 7 metų amžiaus“. Ši informacija turi būti aiškiai parašyta greta natūralaus mineralinio vandens prekės aprašo. Faktiška fluorida koncentracijos vertė turi būti parašoma šios higienos normos 26.1 punkte nurodytoje natūralaus mineralinio vandens analitinėje kompozicijoje;

26.3. nurodomi vandens šaltinio naudojimo vietovės ir šaltinio pavadinimai (nesant šaltinio pavadinimo – šaltiniui priklausančio gręžinio valstybinis numeris);

26.4. nurodomas bet kuris naudotas natūralaus mineralinio vandens paruošimo būdas, aprašytas šios higienos normos 10.2 ir 10.3 punktuose;

26.5. ozonu sodrintu oru paruošto natūralaus mineralinio vandens etiketėse greta nurodytos vandens analitinės kompozicijos turi būti išspausdinti žodžiai: „Šis vanduo paruoštas pagal patvirtintą oksidavimo ozonu sodrintu oru technologiją“.

27. Prekės apraše galima paminėti apylinkės, kaimo ar vietovės vardą, jei jis yra susijęs su tuo natūraliu mineraliniu vandeniu, kuris gaunamas iš šaltinio, esančio tame apraše nurodytoje vietovėje, ir jei jis nesukelia kokių nors abejonių dėl tikrosios to šaltinio naudojimo vietos.

28. Draudžiama pateikti į rinką natūralų mineralinį vandenį iš to paties šaltinio, vartojant daugiau kaip vieną prekės aprašą.

29. Tuo atveju, kai etiketėse ar užrašuose ant talpyklų, kuriose natūralus mineralinis vanduo yra pateikiamas į rinką, esantis prekės aprašas skiriasi nuo šaltinio ar jo naudojimo vietovės pavadinimo, tos vietovės ar šaltinio pavadinimas turi būti užrašyti bent pusantro karto didesniu ir platesniu šriftu nei tame prekės apraše vartojamos didžiosios raidės.

Ypač didelė svarba teikiama šaltinio pavadinimo ar jo naudojimo vietovės nurodymui, ši nuostata yra taikoma ir bet kokio pobūdžio reklamoje vartojamam natūralaus mineralinio vandens prekės aprašui.

30. Ant pakuočių, etiketėse arba bet kokio pobūdžio reklamoje draudžiama vartoti nuorodas, patentuotus pavadinimus, prekės ženklus, iliustracijas ar kitokius žymenis, nesvarbu ar tai emblema, ar ne, jeigu:

30.1. yra nurodomos natūralaus mineralinio vandens savybės, kurių tas vanduo neturi, ir ypač duomenys apie jo kilmę, leidimo jį naudoti išdavimo datą, tyrimų rezultatus ar panašaus pobūdžio nuorodas apie jo autentiškumo garantijas;

30.2. taip ženklinamą fasuotą geriamąjį vandenį, neatitinkantį šios higienos normos 1 priedo 1–5 punktų nuostatų, galima supainioti su natūraliu mineraliniu vandeniu, ypač kai dar vartojamas pavadinimas „mineralinis vanduo“.

31. Draudžiama kaip nors deklaruoti natūralaus mineralinio vandens savybes, susijusias su žmogaus ligų profilaktika, gydymu ar išgydymu.

32. Nedraudžiama etiketėse pateikti šios higienos normos 3 priede nurodytus natūralaus mineralinio vandens požymius, jei jie atitinka tame priede ar kituose Lietuvos Respublikos teisės aktuose nustatytus kriterijus, jeigu tie kriterijai yra pagrindžiami fizikinės bei cheminės vandens analizės rezultatais, o prireikus – farmakologiniais, fiziologiniais ir klinikiniais tyrimais taikant pripažintus mokslinius metodus, atitinkančius šios higienos normos 1 priedo 2 ir 3 punktų reikalavimus.

33. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerijos ar kitų valstybių Europos Sąjungos narių atsakingų institucijų nustatyta tvarka etiketėse galima užrašyti: „gerina virškinimą“, „gali sureguliuoti kepenų ir tulžies funkcijas“ ar pan. Taip pat leidžiama nurodyti ir kitus duomenis, jei jie neprieštarauja šios higienos normos 31 punkte išdėstytiems principams ir atitinka šios higienos normos 32 punkte pateiktus reikalavimus.

34. Jeigu Lietuvos Respublikos ar kitų valstybių Europos Sąjungos narių teisės aktuose priimamos specialios nuostatos dėl informacijos (ant pakuočių ar reklamoje) apie natūralaus mineralinio vandens tinkamumą kūdikių maitinimui, jose turi būti aptartos tos vandens savybės, dėl kurių tokia informacija pateikiama. Apie tai iš anksto turi būti pranešama kitų valstybių Europos Sąjungos narių atsakingoms institucijoms ir Europos Komisijai. Apie Lietuvos Respublikoje priimamas specialias nuostatas dėl tokios informacijos valstybių Europos Sąjungos narių atsakingoms institucijoms ir Europos Komisijai praneša kompetentinga įstaiga.

35. Jeigu nustatoma, kad natūralus mineralinis vanduo neatitinka Europos Sąjungos teisės aktų ir šios higienos normos reikalavimų ir kelia pavojų visuomenės sveikatai, nors jis laisvai cirkuliuoja vienos ar kelių valstybių Europos Sąjungos narių rinkoje, maisto kontrolės institucija gali laikinai apriboti arba sustabdyti Lietuvos Respublikos teritorijoje prekybą tokiu vandeniu. Apie tai maisto kontrolės institucija turi pranešti Europos Komisijai ir kitų valstybių Europos Sąjungos narių atsakingoms institucijoms, nurodant tokio sprendimo priežastis.

36. Bet kurios valstybės Europos Sąjungos narės atsakingos institucijos arba Europos Komisijos prašymu, kompetentinga įstaiga turi pateikti visą informaciją apie konkretaus natūralaus mineralinio vandens pripažinimą Lietuvos Respublikoje kartu su to vandens reguliarių patikrinimų rezultatais.

VIII. MIKROBIOLOGINIŲ TYRIMŲ METODAI

37. Natūralaus mineralinio vandens, šaltinio vandens mėginiai imami, konservuojami ir gabenami pagal LST EN 25667-1, LST EN 25667-2, LST EN ISO 5667-3, LST ISO 5667-5 ir LST ISO 5667-11 reikalavimus.

38. Filtravimui naudojami membraniniai filtrai tikrinami pagal LST ISO 7704 reikalavimus.

39. Mikroorganizmai skaičiuojami pagal LST ISO 8199 reikalavimus.

40. Mikrobiologiniai tyrimai atliekami:

40.1. žarninių lazdelių (*Escherichia coli*) skaičiui nustatyti – pagal LST EN ISO 9308-1 reikalavimus.

40.2. žarninių enterokokų skaičiui nustatyti – pagal LST EN ISO 7899-2 reikalavimus;

40.3. žaliamelių pseudomonų (*Pseudomonas aeruginosa*) skaičiui nustatyti – pagal LST EN 12780 reikalavimus;

40.4. koliforminių bakterijų skaičiui nustatyti – pagal LST EN ISO 9308-1 reikalavimus;

40.5. sulfitus redukuojančių sporinių anaerobų (klostridijų) skaičiui nustatyti – pagal LST EN 26461-2 reikalavimus;

40.6. kolonijas sudarančių vienetų skaičiui nustatyti – pagal LST EN ISO 6222 reikalavimus.

SVARBIAUSI KRITERIJAI NATŪRALAUS MINERALINIO VANDENS PRIPAŽINIMUI

I. NATŪRALAUS MINERALINIO VANDENS APIBRĖŽIMAS

1. Natūralus mineralinis vanduo – pagal šios higienos normos V skyriuje pateiktus reikalavimus mikrobiologiškai visavertis vanduo, esantis požeminiame vandens sluoksnyje ar telkinyje ir išgaunamas iš vieno ar daugiau natūralių ar dirbtinai atvertų šaltinių.

Natūralų mineralinį vandenį galima aiškiai atskirti nuo paprasto geriamojo vandens:

1.1. pagal jo savitumą, kurį parodo jo sudėtyje esančios mineralinės medžiagos, mikroelementai ar kitos sudedamosios dalys, o kai kada ir tam tikras poveikis,

1.2. pagal jo natūralų švarumą,

1.3. kai šios savybės išliko nepakitusios dėl to, kad vanduo yra požeminis ir yra apsaugotas nuo galimų užteršimo pavojų.

2. Savybės, kurios gali suteikti natūraliam mineraliniam vandeniui sveikatinančio poveikio, turi būti įvertinamos:

2.1. geologiniu ir hidrogeologiniu, fizikiniu, cheminiu ir fizikocheminiu, mikrobiologiniu, prireikus – farmakologiniu, fiziologiniu ir klinikiniu aspektais;

2.2. pagal šio priedo 6–9 punktuose išvardytus kriterijus;

2.3. pagal valstybės įgalios institucijos patvirtintus mokslinius metodus.

3. Minimi šio priedo 2.1 punkte farmakologiniai, fiziologiniai ir klinikiniai tyrimai gali būti pasirenkami tuomet, kai vanduo turi tokią savitą sudėtį, dėl kurios kilmės valstybėje Europos Sąjungos narėje iki įsigaliojant 1980 m. liepos 15 d. Tarybos direktyvai 80/777/EEB jis jau buvo laikomas natūraliu mineraliniu vandeniui. Tai ypač svarbu tais atvejais, kai viename tokio vandens litre tiek gavybos vietoje, tiek jau fasuotame yra mažiausiai 1000 mg ištirpusių mineralinių medžiagų arba mažiausiai 250 mg laisvojo anglies dvideginio.

4. Natūralaus mineralinio vandens sudėtis, temperatūra ir kitos svarbiausios jo savybės turi išlikti pastovios ir neviršyti tam tikro natūralaus svyravimo ribų; visų pirma joms neturėtų daryti įtakos galimi vandens debito svyravimai.

5. Pagal šios higienos normos 14 punkto nuostatas įprastas gyvybingų kolonijų sudarančių vienetų skaičius natūraliame mineraliniame vandenyje – tai gana pastovus bendras kolonijas sudarančių vienetų skaičius jo gavybos vietoje prieš kokį nors jo apdorojimą, ir jo kokybinė bei kiekybinė sudėtis, į kurią buvo atsižvelgta tą vandenį pripažįstant, yra periodiškai ištiriama.

II. APIBRĖŽIMO TAIKymo REIKALAVIMAI IR KRITERIJAI

6. Geologinių ir hidrogeologinių sąlygų įvertinimo reikalavimai

6.1. Turi būti pateikta tokia informacija:

6.1.1. tiksli kaptazo vieta, nurodant jo vietą žemėlapyje, kurio mastelis yra ne didesnis kaip 1:1000;

6.1.2. natūralaus mineralinio vandens telkinio išteklį formavimosi sąlygos;

6.1.3. vandens gavybos operacijų aprašymas;

6.1.4. teritorijos demarkacija, sanitarinių apsaugos zonų ir kitų šaltinio apsaugos nuo užteršimo priemonių detalus aprašymas.

7. Fizikinių, cheminių ir fizikocheminių vandens savybių įvertinimo reikalavimai

7.1. Šis įvertinimas turi tiksliai padėti nustatyti:

7.1.1. šaltinio debitą;

- 7.1.2. vandens temperatūrą gavybos vietoje ir aplinkos temperatūrą;
- 7.1.3. grunto sluoksnio pobūdžio ir vandenyje esančių mineralinių medžiagų pobūdžio bei tipo priklausomybę;
- 7.1.4. sausąsias liekanas vandenyje 180 °C ir 260 °C temperatūroje;
- 7.1.5. vandens savitąjį elektrinį laidį, nurodant vandens temperatūrą matavimo metu;
- 7.1.6. vandenilio jonų koncentraciją (pH);
- 7.1.7. anijonus ir katijonus;
- 7.1.8. nejonizuotus elementus;
- 7.1.9. mikroelementus;
- 7.1.10. vandens radioaktyvumą gavybos vietoje;
- 7.1.11. jeigu reikia, santykinę sudedamųjų vandens dalių – deguonies (^{16}O – ^{18}O) ir vandenilio (*protium*, *deuterium*, *tritium*) – izotopų sudėtį;
- 7.1.12. kai kurių vandens sudedamųjų dalių toksiškumą, atsižvelgiant į jų koncentracijų ribines ir priimtinas vertes.
- 8. Vandens mikrobiologinio įvertinimo jo gavybos vietoje kriterijai
- 8.1. Šiais tyrimais turi būti nustatoma:
 - 8.1.1. ar vandenyje nėra parazitų bei patogeninių mikroorganizmų;
 - 8.1.2. mikroorganizmų, galinčių rodyti fekalinį vandens užteršimą:
 - 8.1.2.1. žarninių lazdelių (*Escherichia coli*) ir kitų koliforminių bakterijų skaičius 250 ml vandens mėginyje 37 °C ir 44,5 °C temperatūroje;
 - 8.1.2.2. žarninių enterokokų skaičius 250 ml vandens mėginyje;
 - 8.1.2.3. sulfitus redukuojančių sporinių anaerobų (klostridijų) skaičius 50 ml vandens mėginyje;
 - 8.1.2.4. žaliamelių pseudomonų (*Pseudomonas aeruginosa*) skaičius 250 ml vandens mėginyje;
 - 8.1.3. nustatomas kolonijas sudarančių vienetų skaičius 1 ml vandens mėginyje, atsižvelgiant į šios higienos normos 15 punkto trečios pastraipos nuostatas:
 - 8.1.3.1. 20
–22 °C temperatūroje per 72 valandas agarų ir agarų želatinos terpėse,
 - 8.1.3.2. 37 °C temperatūroje per 24 valandas agarų terpėje.
- 9. Klinikinių ir farmakologinių vandens tyrimų reikalavimai
- 9.1. tyrimai, kuriuos reikia atlikti taikant mokslškai pripažintus metodus, turėtų būti priderinti prie konkretaus natūralaus mineralinio vandens savybių ir jo galimo poveikio žmogaus organizmui, pvz., diurezės, skrandžio ir žarnyno funkcijų, mineralinių medžiagų trūkumo organizme kompensacijos;
- 9.2. jeigu įmanoma, atlikus užtektinai klinikinių stebėjimų, nustatyti gautų rezultatų nuoseklumą ir atitiktį, galima nedaryti šio priedo 9.1 punkte minėtų tyrimų. Jeigu daugelio stebėjimų rezultatų nuoseklumas ir atitiktis leidžia nustatyti tuos pačius dėsningumus, užtenka klinikinių stebėjimų.

III. PAPILDOMI REIKALAVIMAI NATŪRALAUS MINERALINIO VANDENS, TURINČIO ANGLIES DVIDEGINIO, KLASIFIKACIJAI

- 10. Gavybos vietoje ar išfasuotas anglies dvideginio turintis natūralus mineralinis vanduo savaime išskiria anglies dvideginį ir, esant normalioms temperatūros ir slėgio sąlygoms, tai visada aiškiai matyti. Toks vanduo skirstomas į tris kategorijas, kurios aprašomos taip:
 - 10.1. „natūralus mineralinis vanduo, natūraliai prisotintas anglies dvideginio“ – vanduo, kuriame anglies dvideginio koncentracija, jį paėmus iš šaltinio, dekantavus (jei tai daroma) ir išfasavus, yra tokia pati, kaip ir jo gavybos vietoje, atsižvelgiant į tai, kad, atliekant minėtas operacijas ir laikantis įprastų techninių sąlygų, galimas išsiskyrusio anglies dvideginio papildymas iš to paties požeminio vandens sluoksnio ar telkinio;

10.2. „natūralus mineralinis vanduo, prisotintas savo šaltinio anglies dvideginio“ – iš požeminio vandens sluoksnio ar telkinio paimtas vanduo, kuriame anglies dvideginio kiekis po dekantavimo (jei jis atliekamas) ir išfasavimo yra didesnis nei tas, kuris yra nustatomas vandenyje jo gavybos vietoje;

10.3. „gazuotas natūralus mineralinis vanduo“ – vanduo, papildytas kitokios kilmės anglies dvideginiu nei tas, kuris yra požeminiame sluoksnyje ar telkinyje, iš kurių yra imamas vanduo.

NATŪRALAUS MINERALINIO VANDENS NAUDOJIMO IR VANDENS PATEIKIMO Į RINKĄ SĄLYGOS

1. Naudojant natūralaus mineralinio vandens šaltinį, reikalingas šalies, iš kurios gelmių vanduo yra išgaunamas, atsakingos institucijos leidimas, kai nustatoma, kad minėtas vanduo atitinka šios higienos normos 1 priedo 1–5 punktuose pateiktas nuostatas. Lietuvos Respublikoje – tai leidimas naudoti naudingųjų iškasenų (išskyrus angliavandenilius), požeminio pramoninio bei mineralinio vandens ir žemės gelmių ertmes, išduodamas nustatyta tvarka [7.1, 7.7].

2. Įranga natūralaus mineralinio vandens naudojimui turi būti sumontuota taip, kad būtų galima išvengti bet kokio vandens užteršimo ir kad būtų įmanoma išlaikyti tas jo savybes, kurios būdingos vandeniui jo gavybos vietoje. To siekiant būtina, kad:

2.1. šaltinis ar kaptazės vieta būtų apsaugoti nuo užteršimo pavojų;

2.2. kaptazės, vamzdžiai ir rezervuarai turi būti padaryti iš natūraliam mineraliniam vandeniui naudoti tinkamų medžiagų ir taip įrengti, kad neįvyktų jokių cheminių, fizikocheminių ar mikrobinių vandens pokyčių;

2.3. natūralaus mineralinio vandens paruošimo įmonėse vandens naudojimo ir ypač plovimo bei fasavimo sąlygos turi atitikti higienos reikalavimus [7.6]. Ypač svarbu, kad vandens talpyklos būtų taip prižiūrimos ir taip pagamintos, kad nebūtų neigiamo poveikio mikrobiologinėms ir cheminėms natūralaus mineralinio vandens savybėms;

2.4. draudžiama vežti natūralų mineralinį vandenį kitokiose talpyklose nei tos, kurios yra skirtos galutiniam vartotojui.

3. Jeigu naudojant natūralų mineralinį vandenį paaiškėja, kad jis yra užterštas ir nebeatitinka šios higienos normos V skyriuje nustatytų mikrobiologijos reikalavimų, šaltinį naudojantis asmuo privalo sustabdyti visas operacijas (ypač fasavimo), kol bus pašalintos užteršimo priežastys ir vanduo vėl atitiks nustatytus reikalavimus.

4. Natūralaus mineralinio vandens kilmės šalies atsakingos institucijos, o tokios institucijos Lietuvos Respublikoje pagal kompetenciją yra maisto kontrolės institucija ir Lietuvos geologijos tarnyba prie Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos, privalo nuolat tikrinti, ar:

4.1. natūralus mineralinis vanduo, kurį išgauti iš šaltinio buvo duotas leidimas, atitinka šios higienos normos 1 priedo 1–5 punktuose pateiktas nuostatas;

4.2. šaltinį naudojantis asmuo laikosi šio priedo 2 ir 3 punktuose nustatytų reikalavimų.

Lietuvos higienos normos HN 28: 2003
„Natūralaus mineralinio vandens ir šaltinio
vandens naudojimo ir pateikimo į rinką
reikalavimai“
3 priedas

NATŪRALAUS MINERALINIO VANDENS POŽYMIAI IR KRITERIJAI

Natūralaus mineralinio vandens požymio pavadinimas	Natūralaus mineralinio vandens požymį pagrindžiantis kriterijus
Turi mažai mineralinių medžiagų	Mineralinių druskų koncentracija, apskaičiuota kaip sausoji liekana, ne didesnė kaip 500 mg/l
Turi labai mažai mineralinių medžiagų	Mineralinių druskų koncentracija, apskaičiuota kaip sausoji liekana, ne didesnė kaip 50 mg/l
Turi daug mineralinių druskų	Mineralinių druskų koncentracija, apskaičiuota kaip sausoji liekana, didesnė kaip 1500 mg/l
Turi bikarbonatų	Bikarbonatų koncentracija didesnė kaip 600 mg/l
Turi sulfatų	Sulfatų koncentracija didesnė kaip 200 mg/l
Turi chlorido	Chlorido koncentracija didesnė kaip 200 mg/l
Turi kalcio	Kalcio koncentracija didesnė kaip 150 mg/l
Turi magnio	Magnio koncentracija didesnė kaip 50 mg/l
Turi fluorida	Fluorida koncentracija didesnė 1 mg/l
Turi geležies	Divalentės geležies koncentracija didesnė kaip 1 mg/l
Rūgštinis	Laisvojo anglies dvideginio koncentracija didesnė kaip 250 mg/l
Turi natrio	Natrio koncentracija didesnė kaip 200 mg/l
Tinka kūdikių maistui	–
Tinka sumažinto natrio kiekio dietai	Natrio koncentracija mažesnė kaip 20 mg/l
Gali laisvinti vidurius	–
Gali veikti diuretiškai	–

**NATŪRALAUS MINERALINIO VANDENS GAMTINĖS KILMĖS SUDEDAMOSIOS
 DALYS IR JŲ KONCENTRACIJŲ RIBINĖS VERTĖS, KURIAS VIRŠIJANT GALI KILTI
 RIZIKA VISUOMENĖS SVEIKATAI**

Sudedamosios dalies pavadinimas	Ribinė koncentracijos vertė (mg/l)	Reikalavimai analizės matavimo metodui		
		teisingumas, procentais	glaudumas, procentais	aptikimo riba, procentais
1	2	3	4	5
1. Stibis	0,0050	25	25	25
2. Arsenas (bendras)	0,010	10	10	10
3. Baris	1,0	25	25	25
4. Boras	Jeigu reikės, ribinė koncentracijos vertė bus nustatyta iki 2006 m. sausio 1 d. remiantis Europos Komisijos pasiūlymu			
5. Kadmis	0,003	10	10	10
6. Chromas	0,050	10	10	10
7. Varis	1,0	10	10	10
8. Cianidų suma	0,070	10	10	10
9. Fluoridas	5,0	10	10	10
10. Švinas	0,010	10	10	10
11. Manganas	0,5	10	10	10
12. Gyvsidabris	0,0010	20	10	20
13. Nikelis	0,020	10	10	10
14. Nitratas	50	10	10	10
15. Nitritas	0,1	10	10	10
16. Selenas	0,010	10	10	10
PASTABOS: 1. Turi būti taikomi tokie cheminės analizės metodai, kuriais pagal lentelėje nurodytus reikalavimus metodui būtų galima išmatuoti bent parametro vertei lygią koncentraciją. 2. Cheminės analizės rezultatų vertės turi būti išreikštos tiek skaičių po kablelio, kiek nurodyta kiekvienos sudedamosios dalies ribinės koncentracijos vertės išraiškoje.				

Lietuvos higienos normos HN 28: 2003
„Natūralaus mineralinio vandens ir šaltinio
vandens naudojimo ir pateikimo į rinką
reikalavimai“
5 priedas

**LIKUČIŲ, SUSIDARANČIŲ PARUOŠIANT NATŪRALŲ MINERALINĮ VANDENĮ IR
ŠALTINIO VANDENĮ OZONU SODRINTU ORU, KONCENTRACIJŲ RIBINĖS VERTĖS
VANDENYJE JO FASAVIMO METU**

Likučio pavadinimas	Likučio ribinė koncentracijos vertė (µg/l)
Ištirpęs ozonas	50
Bromatas	3
Bromoformas	1

STANDARTŲ, NURODYTŲ HN 28: 2003, SĄRAŠAS

1. LST EN 25667-1:2001 Vandens kokybė. Mėginių ėmimas. 1 dalis. Nurodymai, kaip sudaryti mėginių ėmimo programas.
2. LST EN 25667-2:2001 Vandens kokybė. Mėginių ėmimas. 2 dalis. Nurodymai, kaip imti mėginius.
3. LST EN ISO 5667-3:2001 Vandens kokybė. Mėginių ėmimas. 3 dalis. Nurodymai, kaip konservuoti ir gabenti mėginius.
4. LST ISO 5667-5:2002 Vandens kokybė. Mėginių ėmimas. 5 dalis. Nurodymai, kaip imti geriamojo vandens ir vandens, vartojamo maisto produktų ir gėrimų pramonėje, mėginius.
5. LST ISO 5667-11:1998 Vandens kokybė. Bandinių ėmimas. 11 dalis. Nurodymai, kaip imti gruntinio vandens bandinius.
6. LST EN ISO 6222:2001 Vandens kokybė. Kultivuojamųjų mikroorganizmų skaičiavimas. Kolonijų standžioje mitybos terpėje skaičiavimas.
7. LST ISO 7704:2000 Vandens kokybė. Membraninių filtrų, naudojamų mikrobiologiniams tyrimams, įvertinimas.
8. LST EN ISO 7899-2:2001 Vandens kokybė. Žarninių enterokokų aptikimas ir skaičiavimas. 2 dalis. Membraninio filtravimo metodas.
9. LST ISO 8199:2001 Vandens kokybė. Bendrieji nurodymai, kaip skaičiuoti mikroorganizmus, juos kultivuojant.
10. LST EN ISO 9308-1:2001 Vandens kokybė. Žarninių lazdelių (*Escherichia coli*) ir koliforminių bakterijų aptikimas ir skaičiavimas. 1 dalis. Membraninio filtravimo metodas.
11. LST EN 12780:2003 Vandens kokybė. *Pseudomonas aeruginosa* aptikimas ir skaičiavimas naudojant membraninius filtrus.
12. LST EN 26461-2:2001 Vandens kokybė. Sulfitus redukuojančių anaerobų (klostridijų) sporų aptikimas ir skaičiavimas. 2 dalis. Membraninio filtravimo metodas.

Pakeitimai:

1.
Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministerija, Įsakymas
Nr. [V-247](#), 2004-04-21, Žin., 2004, Nr. 65-2295 (2004-04-29), i. k. 1042250ISAK000V-247
Dėl Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2003 m. gruodžio 23 d. įsakymo Nr. V-758 "Dėl Lietuvos higienos normos HN 28:2003 "Natūralaus mineralinio vandens ir šaltinio vandens naudojimo ir pateikimo į rinką reikalavimai" patvirtinimo" pakeitimo ir Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2001 m. gegužės 1 d. įsakymo Nr. 276 "Dėl Mineralinio vandens kokybės nustatymo komisijos prie Sveikatos apsaugos ministerijos sudėties ir jos nuostatų patvirtinimo" pripažinimo netekusiu galios